

Interview met Claude Ariso.

Zoon van de overleden broer van José, Eusebio en Rogelia. Hij had de videoband van de film al een jaar geleden besteld. Ik had m'n verhaal op z'n antwoordapparaat ingesproken toen ik de 1e maal in Toulouse was. Hij belde me toen niet terug, waardoor het leek alsof de eerste generatie gelijk had: de jongeren hebben niets te zeggen en geen tijd om met je te praten. M'n 2e verblijf in Toulouse, weer belde ik hem, weer liet ik m'n nummer achter op de antwoorder. Ik wil een interview met je, luidde de boodschap. De video band was door een stommitieit van Eusebio al aan hem overhandigd en m'n 'onderhandelings waar' kon ik niet meer in ruil aanbieden.

Tot m'n verbazing en verrassing belde hij, wilde hij me graag spreken. Of ik wilde komen eten.

Door een dichte mist trok ik tijdens de spits de rivier over naar z'n woonoord, een wat vervallen flatgebouwtje tussen verlaten villas, die eind vorige eeuw in trek geweest zullen zijn. De wijk was slecht verlicht, de mist dik. Ik liep tegen iemand aan die me vaag bekend voorkwam. Even later opende hij de deur.

Na een eerste introductie onder het genot van een Spaanse Vermouth, ergens in het gesprek de recorder aan.

C: Moi.. en français.. parce que je ne parle pas tres bien el espagnol.. het kost me veel moeite want ik spreek het nauwelijks meer..

Maar wat ik denk.. over de emigranten.. is dat de ouders iets doorgemaakt hebben.. dat heel.. heel erg zwaar geweest is.. Dat is de Spaanse revolutie.. de oorlog in Spanje.. voor bepaalde mensen is de tijd daarna nog veel zwaarder geweest.. met implicaties die volgens mij in Spanje minder zijn geweest dan in Frankrijk.. men vindt hier politieke implicaties die veel belangrijker zijn.. en ik geloof dat.. dat een beetje de discussies binnen de families.. gemonopoliseerd heeft.. Want de kinderen hebben altijd geleefd met de échappe a Espagne, Espagne, Espagne.. en de jongeren zijn hun eigen leven gaan leven.. met.. een politiek engagement.. dat wel.. maar niet met activiteiten binnen de groepen van Spanjaarden.. maar ze zochten een eigen weg.. En ik geloof dat we.. in een situatie beland waren.. de jongeren.. de kinderen, want zij zijn niet allemaal jong meer.. de kinderen.. zijn getekend door dat 'Espagne'.. en zelfs alle politieke activiteiten.. waren op dat Spanje gericht.. de druk van Spanje was erg groot..

Alle jongeren.. ik ook.. wij zijn begonnen met onze activiteiten.. in relatie tot Spanje... We leefden voortdurend.. onder de druk.. Espagne, Espagne, Espagne.. en doordoor kon je je eigen weg niet vinden... dat was speciaal hier in Toulouse het geval.. Toulouse stond heel erg in het teken van... alles was Spanje.. en het was onmogelijk.. onmogelijk.. of zeer moeilijk.. je met zaken van hier bezig te houden.. Zij die in Spanje.. geheel hun eigen leven geleid hadden.. alles viel neer (ineen?) in Toulouse..

Se empeza.. ah.. bon.. zo zijn er veel jongeren.. die.. niet.. die volledig geïntegreerd zijn in de Franse maatschappij.. die meer meer zo.. zozeer een kind van een emigrant zijn.. Dat wil zeggen.. bon.. de Spaanse vluchtelingen en vooral hun kinderen.. hebben.. zijn in sociaal opzicht goed geslaagd.. in

totaal genomen.. Er zijn veel onderwijzers onder hen..
afgestudeerden.. eh.. bijna perfekt.. kan ik je zeggen.. bon..
voor de Spaanse kinderen.. Het is niet hetzelfde probleem als met
de Arabische emigratie.. of de Portugese.. dat is helemaal niet
hetzelfde.. Ik geloof dat.. bon.. dat veel kinderen.. als die
niet willen praten dat die meer dit probleem hebben, geloof ik..
Nog eens over Spanje praten.. ik geloof.. dat iedereen zich zelf
een beetje wantrouwt, he.. weinig vertrouwen in zichzelf heeft
(het wantrouwt daarover te spreken?).. wanneer ze over het
voorbij Spanje praten.. de Spaanse ambiente.. het komt te
dichtbij.. het is te dichtbij..

H: De problemen die de ouders gehad hebben, natuurlijk beïnvloedt
dat de kinderen zeer.. maar ook de educatie, de ideeën of de
idealen die de ouders gehad hebben, hebben ook een grote invloed
gehad op de opvoeding van de kinderen. Het lijkt me wat hard, dat
de kinderen niet willen praten over de.. bijna, opoffering en
over het lijden van de ouders.. Ik weet niet of dit zo is..

C: Dat kan zijn, ja.. dat kan zijn.. De kant van de opoffering
van de ouders.. ik geloof dat dat ook.. de libertaire opvoeding,
zoals de Spanjaarden die meegemaakt hadden.. die was ook hard..
hoe belangrijk die ook was.. beaucoup de jeule et.. en de
kinderen hebben die waarschijnlijk als iets drukkends ervaren..
de libertaire opvoeding.. aan de ene kant.. Want.. zij hadden die
dingen beleefd.. in de praktijk van een revolutionaire situatie
geleefd.. en ze hebben kunnen handelen.. en zo wordt dit bijna
tot demon..

Hoeveel neven en nichten.. en vooral de nichten.. heb ik niet
gezien die 's avonds de deur niet uit mochten... want het was
vooral de tong, de taal.. die libertair was.. Op hetzelfde
moment dat men grote ideeën had.. tegelijkertijd ook.. een
praktijk.. die nog steeds erg Spaans was, he.. En ik geloof..
dat dat veel kwaad doet.. ik zal niet zeggen dégouté,
smakeloos.. maar.. het was een beetje buiten de dialectiek.. er
viel niet meer over te praten.. dat geloof ik he.. si, si..
Het is niet makkelijk om te leven met ouders die zo iets
verschrikkelijk belangrijks hebben meegemaakt.. dat geloof ik..
Want.. het is hun leven.. het is niet het jouwe.. en.. het is
niet makkelijk om met hen te leven.. want jij hebt het niet
beleefd.. en je zal het ook niet beleven.. Want het was een
uitzonderlijke situatie in de geschiedenis.. om zo'n vrijheid te
ontdekken. En ik geloof dat dat ook onze jeugd.. een kaakstoot
aan onze jeugd gegeven heeft.. dat wij er nooit in zouden slagen
een dergelijke situatie door te maken...

H: Wat zij hadden doorgemaakt, was een moment dat nooit meer zou
plaatsvinden? Dat is wat je bedoelt?

C: Nee, nee, nee, nee, nee, niet omdat het de beste periode was
die zich niet meer zou herhalen, dat niet.. Maar historisch
gezien.. zal het onmogelijk zijn om een zo'n libertaire situatie
nog in de praktijk te zien... Tot nu toe zijn we een ultra-
minderheid... wat er over is gebleven zijn kleine groepjes.. die
wel vaak een taal gebruiken die gaat over leven in
kollektiviteit.. maar het is uitzonderlijk..

In de geschiedenis zijn er niet meer dan drie of vier van die
voorbeelden te vinden.. eh.. maar op het nivo van Spanje.. op het
nivo van een land.. of zelfs op het nivo van een land als de
Sovjet Unie.. ik geloof misschien nog op het nivo van zes

arbeiders.. maar ik geloof niet dat het op het nivo van Spanje nog eens kan gebeuren.. Het is te.. het is zeer zelden dat dit in de geschiedenis plaatsvindt.. En, puis.. en daarna hoe het afgelopen is.. politiek.. met de verschillende CNT's.. de verschillende groepen.. ik geloof dat het ook daarom is dat de jongeren zich er binnen niet op hun plaats voelen.. En het is ook dat ze de jongeren altijd vroegen om actief te zijn.. maar dat ze in mijn groepen.. ons maar heel weinig verantwoordelijkheden gaven.. Het waren altijd te ouden die je chaponneerden.. ze wilden je graag iets laten doen.. Het was altijd de organisatie die besliste of iets goed of fout was om te doen.. of wat dan ook.. en veel jongeren zijn naar andere groepen gegaan.. zoals de MIL.. en zoals.. En sommigen gingen naar andere organisaties.. eh.. en anderen die zijn helemaal gestopt.. Ik geloof de ironie van organisaties.. zelfs van die als de CNT is.. dat het onmogelijk is om je plaats er in te vinden.. Dus.. op zeker moment eh..... ga je er uit..

H: Maar er bestond de jongerenorganisatie, de Juventudes Libertarias?

C: Dat heb ik niet meegemaakt, he. Dat was toen al afgelopen.. Mon grand-frère, m'n oudere broer.. die heeft daaraan nog wel meegedaan.. maar ik heb ze niet gekend.. het was toen al afgelopen.

H: Want jij bent geboren in '56?

C: In '56.. Toen ik me begon te interreseren.. toen ik actief werd.. was ik 15 of 16 jaar.. 15 of 16 jaar.. toen was er geen.. M'n eerste deelname.. zoals je wilt.. dat was in de groep van de GARI.. toen de groep GARI tombée dans la prison, gevangen genomen werd.. toen ze gevangenen waren.. Dat was het moment dat ik begon actief te worden.. Ik begon met groepen die het contact onderhielden.. die de gevangenen ondersteunden.. we probeerden advocaten te regelen en zo.. en zo begon ik.. of.. dat was al later.. Echt actief werd ik na de dood van Puig Antich.. dat is later.. '75 of zo..

Maar toen bestond de libertaire jeugd al niet meer.. of.. bestonden er nog zeel beperkte groepjes in Spanje..

H: Je belangstelling begon voor een groep die Franco wilde vermoorden? Dat was jouw idee van actief zijn in een groep, jouw illusie van actief zijn?

C: Si.. maar ik had niet het idee in groepen te gaan zitten.. ik was op dat moment ook erg jong om bij een groep te gaan.. eh.. Dat was ook bijna een oorlog.. zoals zij..

Maar we begonnen met wat vrienden, vooral van het lyceum.. we begonnen met.. we deden dit in samenwerking met de CNT.. we begonnen met het ontvangen van kranten die we hadden opgezocht, gelokaliseerd.. en die verschenen in Spanje.. We vertaalden die in het Frans en verspreidden ze in Frankrijk en zo begonnen we.. We begonnen met een klein bulletin.. dat 'l'Anarcho-syndicaliste' heette.. Ik heb het hier nog.. ik zal het je laten zien.. En zo begonnen wij dus met het vertalen van de clandestiene Spaanse pers.. et bon.. we vertaalden dus artikelen uit het Spaans.. voor de Fransen.. en tegelijkertijd verkochten we boeken.. op zondag.. boeken van de libertaire beweging elders.. op de vlooiemarkt.. En van het beetje geld dat we hiermee verdienden.. kochten we boeken van de CNT en die importeerden we

in Spanje.. die stuurden(?) we naar de min of meer clandestiene groepen in Spanje..

Et, voila.. dat was onze belangrijkste bezigheid.. maar dat was helemaal niet "zeer actief".. het had niets van doen met pistoleros.. of met mitrallieurs..

Hahahaha.. No.. ik heb nooit in iets met wapens geloofd..

H: Maar GARI.. die deden dat toch wel?

C: Maar GARI.. interesseerde me ook.. omdat de vriend.. met wie ik begon.. het was zijn neef die in de gevangenis zat.. dus.. Claro.. Omdat het familie was.. en hij zat in de gevangenis.. en je moet wat doen.. en zus en zo.. Voila.. Dat waren m'n eerste activiteiten die met Spanje te maken hadden.. en de eerste jaren met de CNT.. en daarna.. beetje voor beetje..

Wel er zijn twee dingen.. Spanje.. dat op dit moment zijn eigen weg volgt.. en het exil.. met Spanjaarden die daar niet naar toe kunnen gaan.. en dat is jouw geschiedenis niet.. maar dat is de geschiedenis van de ouderen..

SV: Dat zijn twee werkelijkheden met 2 geschiedenissen en daarin mengen we ons niet. Er zal een tijd overheengaan voor de beide groepen elkaar kunnen vinden..

H: Maar met de GARI was er toch ook al sprake van 2 lijnen?

C: Ja.. zolas men zei.. er was in Gari een groep op de lijn van de Spanjaarden en een groep op de lijn van de Fransen..

De Spanjaarden zaten voornamelijk op de lijn van het anti-franquisme.. en de Fransen wilden dit overstijgen en ook de problemen van Frankrijk aan de orde brengen.. En toen was er ook al een soort van splitsing binnen de Gari-groep.. die vooral de problemen van Spanje wilden aanvechten.. en de andere groep die ook in Frankrijk wilden strijden.. en hier kwam een scheiding van... en Daarna vond er nog een andere splitsing plaats.. tussen de Action Directe en de Gari..

H: Action Direkte had ook wortelds in Spanje?

C: Dat weet ik niet.. ik denk zeker van wel.. maar het waren vooral Parijzenaars.. Het was meer een Franse tak.. die hierin actief was.. Dat is wat ik geloof he.. dat weet ik niet zeker.. want ik kende ze niet al te goed.. alleen maar iemand als Rouian (?).. omdat die bij de Gari had gezeten.. en die ik om dezelfde reden had leren kennen.. Dat is alles.. en ik weet niet of die in de revolutie iemand bijzonder is geweest.. Maar dit was ook de definitieve breuk tussen de groepen, c'est quoi.. Want hier in Toulouse.. net als op het moment van de Gari waren er groepen die de actieve groepen enigszins ondersteunden.. maar daarna alleen maar in Parijs.. Het was daar een groep die een soort van guerilla taktiek volgde.. maar zonder nog realistisch te zijn.. Het waren bijna militaire groepen, he.. ik weet niet.. En daarna verloren die groepen in semi-clandestiniteit.. wat contact met de werkelijkheid en interesseerden ze me niet meer.. Als je ze de revue laat passeren hadden zij niet meer de logika van een clandestiene groep..

(Onderbreking voor een uitnodiging tot meeeten.)

Hij laat me de tijdschriften zien waaraan hij heeft meegewerkt, waarmee ze op school begonnen zijn. OPZOEKEN>

En Agora is het laatste tijdschrift waaraan hij heeft meegewerkt, van het begin tot het eind. Ermee gestopt omdat ze na 5 jaar niet het idee hadden er mee vooruit te komen. Daarvoor zou iets anders moeten gebeuren.

Agora was al helemaal gericht op Frans publiek, de andere 'truc' nog op Spanje: 'Espagne en lutte'. Dat was de eerste revue en die ging in samenwerking met een tal Jaime, die een boekwinkel in Toulouse had.

C: Ik voelde me toen nog Spanjaard, min of meer gedwongen.. maar.. En we dachten dat er in het Zuiden toen nog iets zou plaatsvinden, zich iets zou herhalen.

NR. 2: CNT tous syndicats.

C: Ik voelde me toen wel verbonden met de CNTistas maar heb me niet aangesloten.. en meer met de Spaanse.. dan met die van hier.. Ons interesseerde meer wat er daar gebeurde, dan wat er hier plaatsvond, want hier ging het altijd over een zeker persoon dat etc., en dat interesseerde ons niet.. Het was Spanje dat ons interesseerde. Mensen uit Spanje stuurden ons.. en ze nodigden ons uit op meetings en vergaderingen en al die zaken, he. Op de eerste bijeenkomst van de CNT zijn we aanwezig geweest. Ik heb nog wat foto's en zo.. We hebben hier in Toulouse een autobus gehuurd om naar Barcelona te gaan.. en dat was niet de CNT, maar wij.. en vrienden.. die ook aan het tijdschrift meewerkten. We begonnen met ons tweeen, maar er waren libertaire groepen in Barcelona.. die al wat ouder waren.. die hadden wel belangstelling en die zeiden, 'als jullie belangstelling hebben, kunnen we jullie helpen en maken we er een belangrijker tijdschrift van'.. En wij met ons tweeen hebben de eerste 2 nummers gemaakt, en daarna waren er nog meer mensen en die hielpen ons, die oudere mensen en zo maakten we nog drie nummers. Die oudere mensen waren geen CNTistas.

Daarna vonden we dat we ook met problemen van Frankrijk moesten beziggaan omdat we daar nu eenmaal woonden en wilden we een soort van 'Bicicleta' maken, dat het in Spanje goed deed. En toen begonnen we met Agora met ongeveer dezelfde groep als met wie we het eerste blaadje hadden gemaakt, en het toont meteen een beetje de evolutie van Spanje naar Frankrijk.

Praat over de verschillende artikelen in het tijdschrift

Over de taal die hij spreekt:

C: Ik zou 2 dagen spaans moeten spreken om de taal weer helemaal tot m'n beschikking te hebben, om alle woorden weer te beheersen. M'n vrienden zijn ook allemaal Frans, ik had een paar Spaanse, maar die zijn allemaal terug.

H: Heb je thuis niet altijd Spaans gesproken, met je ouders?

C: NO, nee.. Ik sprak met m'n vader altijd Frans. Ik ben de laatste zoon.. es decir.. dat m'n grote broer eerst spaans met ze gesproken had.. en dat langzamerhand dat steeds meer ging verdwijnen.. en dat komt omdat m'n ouders hier al behoorlijk lang wonen. Bueno, zij spraken tegen mij in het spaans en ik tegen hen in het frans.

M'n ouders hadden al vrij snel frans geleerd want..

Toen m'n vader in Frankrijk kwam heeft hij eerst in een kamp gezeten.. in St. Cyprien.. en daarna is hij naar NOuë gegaan, vlak bij Toulouse en hij was vertrokken met een arbeidsbataljon en daar was hij alleen maar met Fransen en daar leerde hij franse woorden.. en daarna ging hij op een boerderij werken en toen leerde hij snel frans.

En dat scheelt veel.. dat hij meteen met Fransen ging werken.. want het hing er heel erg van af.. bijvoorbeeld de arbañiles zijn Spanjaarden.. en bij hen duurde het wat langer.

M'n vader ging ook uit de CNT, behoorlijk vroeg al. Waarom? Er waren allerlei geschiedenissen, erg hard. Ik weet het niet precies.. maar ik weet dat in harde geschiedenissen hebben plaatsgevonden.

Ik weet het omdat ik een boek van Celma heb gelezen, ken je die, uit een boek omdat ik iets meer erover wilde weten en m'n vader heeft er nooit met me over gesproken.

Hij heeft me verteld dat hij een heel moeilijk moment had doorgemaakt en dat hij de illusie had verloren. Dat dat al eerder begonnen was, in Spanje al. Want hij was tijdens de oorlog een afgevaardigde van ik weet niet wat en hij moest tijdens de oorlog iets op gaan halen, chercher, in Barcelona. En hij is naar Barcelona gegaan en heeft het niet gevonden en toen hij terugkwam kreeg hij een proces en alles en werd hij ter dood veroordeeld.. door de mensen van de CNT.

Hij was afgevaardigde, niet in het dorp, maar hij was toen al in het leger. Deze geschiedenis ken ik niet heel goed, maar Celma heeft hierover een artikel geschreven, en dat schreef hij toen m'n vader overleden was. En het is alleen daardoor dat ik iets van deze geschiedenis ken, want m'n vader sprak hier nooit over, nooit. Hij wilde dat niet.

En toen hij in Frankrijk kwam was de CNT al een beetje, eerlijk gezegd, ik weet niet of m'n vader werkelijk bij de CNT heeft gezeten. Ik weet dat hij in de FAI zat, dat hij daar actief in was, maar ik weet niet of hij dat ook in de CNT was. EN daarna toen dat alles in Frankrijk met de afscheiding begon moest hij er niet veel meer van hebben.

H: Hoe werd je vader door de compañeros behandeld?

C: Muy bien, heel goed. Want ik geloof dat m'n vader heel recht door zee was, derecho(?), maar hij wilde niets te maken hebben met de problemen van de CNT, van de CNTs. Het is daarom dat ik nog eens met Celma over deze dingen wil praten, want die weet het, en ik niet. Celma was vooral een groot vriend van m'n vader, ik weet niet of ze in hetzelfde.. er wordt steeds gesproken over een 'rubio' die altijd bij m'n vader was en ik geloof dat hij dat was, hij was een beetje marginado, een beetje een bandiet, een beetje van allebei, haha, ik ken die geschiedenis niet. En dat zijn de vragen die ik nog heb.

H: En ken je de geschiedenis van je vader in het dorp?

C: Un poco, maar niet de officiële geschiedenis, want m'n vader hablo niet veel over wat ze er gedaan hebben, want hij was de jongste van de broers. Ik geloof dat hij de eerste was de de ideeën leerde kennen. Want Eusebio vertrok al vroeg om uit werken te gaan. En Joé, de volgende, die ging zich pas later hiervoor interesseren, hier mag je niet met hem over praten, he. M'n vader had er al vroeg belangstelling voor en in het ateneo leerden ze die kennen. Ze lazen de pers en praatten erover in het

café, ze lazen die hardop, de una manera fuerte, en ze spraken erover. En er was een huis, daar in de moestuinen, waar ze allemaal bij elkaar kwamen, en waar ze naturisme bedreven, en.. over deze dingen heeft hij me gesproken. Er was ook aan mensen uit Barcelona gevraagd om naar Albalate te komen om te praten over anti-conceptie en zo, om informatie te geven, ehm. En hij had ook verhalen, ik weet niet, iedere 2 weken of 1 keer in de maand was er een bal, in het centro, nee, het was niet het centro, el palacio, segurro, een bal, en in het begin wilden de anarchisten niet gaan want dat was de onderdrukking van de vrouw door de man, maa, dit hielden ze een maand of 2 vol, maar ze waren zo verzot op dansen dat ze de ideeën wat opzij gezet hebben en dat ze toch gingen dansen. Maar in het begin wilden ze niet dansen omdat eso.. dat is de kleine geschiedenis.. van Albalate.

Ik weet niet of het zo is, maar dat is wat m'n vader me vertelde. En als we met alle neven en nichten bijeenkomen moeten we altijd om hetzelfde lachen: het deposito van de wapens. We zullen er nooit achterkomen waar dat is, want de enen oom roept: 'eh, die bevindt zich daar en daar', en dan staat een andere oom op en die schreeuwt: "nee, mais non, daar en daar bevinden ze zich"... en we zullen het nooit weten, het deposito is verloren gegaan. En zo gaat het ook, wanneer ze het bijvoorbeeld hebben over toen de fascistien Albalate binnentrokken: Ze kwamen over de Carratera van Monzón. 'Nee, ze kwamen over die andere weg'. 'Het was dinsdag de 8e'. 'No, no, het was woensdag de achtste.'hahaha.

H: Deze discussies ken je dus al vanaf dat je erg jong was.
C: En wat interesseert jou in de verhalen van de kinderen van de oudjes hier?

OPNEMEN IN VOORLOPIGE CONCLUSIE.

HETZELFDE ALS WAT ME IN DE VERHALEN INTERESSEERT VAN DE MENSEN DIE GEBLEVEN ZIJN. DE GEEST HEEFT EEN VERANDERING ondergaan bijvoorbeeld onder invloed van de diktatuur zaken als opvoeding spelen een belangrijke rol.

In het dorp bijvoorbeeld willen de mensen niet praten over vroege, over die tijd. En de wat ouderen zeggen dat hen geen schuld trof, want ze waren nog erg jong toen ze bepaalde verantwoordelijkheden op zich namen, want ze waren nog te jong om zich te realiseren wat ze deden, en dan waren ze toen toch al dertig jaar.

In veel gevallen zie je ook dat, hoewel mensen aan de buitenkant de waarden van het franquismo overgenomen lijken te hebben, dat je bijvoorbeeld in de opvoeding van de kinderen ziet, dat hoewel ze op een bepaalde manier vervormd zijn, dat veel kinderen toch dezelfde idealen als hun ouders vroeger hadden. Op een andere manier en met andere woorden brengen ze ze naar buiten, maar ze hebben er nog wel iets van.

De vergelijking tussen de mensen die gebleven zijn en mensen die vertrokken geven me nu bijna een beeld van het bestaan van 2 dorpen.

C: Daarbij komt dat de meeste mensen A. al heel vroeg verlaten hebben, toen ze 20 jaar waren of zo, en dat ze dan nog naar een front gingen om te vechten, en daarna hebben ze heel veel jaren hier gewoond.
Mijn vader wilde niet terug naar A. Ik weet niet waarom niet. Hij

is 2 keer teruggeweest naar Spanje, en de eerste keer was het nog met mij. Ik zei dat als hij er belangstelling voor had om terug te gaan naar Spanje, dan zou ik hem brengen, meenemen, maar hij had geen zin. En toen we aan het praten waren bleek hij een vriend in Barcelona te hebben, en ik nam de auto en we gingen naar Spanje. En toen we de grens overgingen werd hij erg triest. We brachten een paar dagen in Barcelona door en gingen toen terug naar Frankrijk.

Maar hij heeft me nooit verteld waarom niet. Aan de ene kant omdat het al zo lang geleden gebeurd was, en aan de andere kant omdat de geschiedenis te belangrijk voor hem was geweest. Twee redenen dus: aan de ene kant omdat het een oude geschiedenis was, aan de andere kant omdat de herinnering eraan niet goed voor hem was. We kwamen guardias civiles tegen die ons de papieren vroegen, en hij, er gebeurde iets met hem.. en nee, hij is nooit naar Albalate teruggekeerd.

H: Jij ook niet?

C: Ik wel, 2 of 3 keer. Het doet me niet zoveel om daar te zijn, want ik heb er geen vrienden. In Barcelona, dat zijn de vrienden, en in A. dat is de familie en die interesseerd me niet zoveel.

H: Maar als je in het dorp rondloopt, weet je dan bijvoorbeeld: hier is het paleis en hier was het centrum?

C: No. Toen ik er geloof ik de 2e keer was, heb ik gesproken met een oom geloof ik, ik weet niet hoe we familie waren, en hij was republikein geweest. En hij nam me mee en zei: 'hier was het centro republicano', en hij liet me ook een paar oude inscripties zien van de CNT en de verfdide er nog steeds zat, dat was het. En dat deed me wel iets, greep me sterk aan, maar dat is meer omdat het met m'n vader te maken had dan met Albalate, A. zegt me niet veel, no. Ik weet heel weinig van het dorp, noch weet ik iets van de kollektieven, ik weet niet hoe dat allemaal plaatsgevonden heeft.

H: Over de kollektieven sprak je vader ook niet?

C: Nee, daar sprak hij nauwelijks over, maar hij is er ook bijna niet geweest. Hij ging al vrij snel naar de clumna Durruti, geloof ik. Maar ik weet het niet, ik weet maar heel weinig van de geschiedenis van m'n vader in Spanje, no lo sé. Ik geloof dat hij al vrij snel vertrok en dat het kollektief daarna een beetje op gang kwam.

Maar hij heeft me een historie verteld, ik weet niet op dat al tegen je verteld is. Op een keer, dat was toen de kommunisten in Albalate kwamen en dat ze iedereen opgepakt hadden, dat ze alle anarchisten in de gevangenis gezet hebben. En m'n vader kwam op dat moment in het dorp aan, toen hij dit allemaal zag, ging hij naar vrienden aan het front of zo en kwamen ze terug met vrachtwagens of zo, en het was een behoorlijke groep en ze praatten met de anderen en die lieten ze toen vrij. Hebben ze hierover al eerder met je gesproken?

Maar dat zijn geschiedenissen, die ik maar heel vaag ken, want m'n vader sprak er bijna nooit over. Maar hij was wel heel blij, toen ik hiermee begon, met het tijdschrift. Hij heeft nooit gezegd, dit moet je weten of dat moet je weten, maar hij vond het leuk dat ik me interesseerde voor Spanje en hij stimuleerde me, maar meer niet.

H: Heb je met het tijdschrift dat niet verbonden was met de CNT, geen weerstand bij hen opgeroepen?

C: Nee, met dat eerste niet, met het 2e een beetje weerstand kregen we toen wel, want dat was al een beetje.. Er zaten anarchisten bij en mensen die in andere groepen actief geweest waren. Je weet wel hoe dat gaat: 'dat is geen goede, die is marxist, die is trotskist', en zo. Dat was wel iets van een aanval, maar over het algemeen waren de CNTistas erg gelukkig met dit tijdschrift, maar ze hebben nooit.. er vond nooit een vermenging plaats.

De verspreiding vond ook in Spanje plaats, door wat vrienden. En er waren ook artikelen die we overgenomen hadden uit Solidaridad Obrera of die zij van ons overnamen, vooral met Barcelona gebeurde dat heel veel.

Met de Spanjaarden hebben we hierover nooit problemen gehad. De ambiance was in Barcelona toen ook veel opener.

H: De geschiedenis van je vader begon al bij '33?

C: Ja, dat heeft hij me wel verteld, over de opstand van '33. Hij heeft toen geloof ik 2 jaar in Alcala de Henares gezeten, daar waar nu de Basken zitten, geloof ik. En daar bleef hij 2 jaar, en ze toen ze hem vrij lieten was hij als een dode, he. En hij zat daar in een cel, en daar stond water op de vloer en ze zaten er met z'n zessen en ik geloof dat er 4 of 5 doden waren. Twee jaar heeft hij daar gezeten, daarover heeft hij me wel verteld, maar een beetje.. zo van..

Toen de opstand plaatsvond was iedereen akkoord gegaan, maar toen kwam een soort van tegenorder, he, en Albalade wist dat niet, maar iemand zou daarvan moeten hebben geweten.. En ze kwamen toch in opstand en zo. En over dit alles heeft hij wel met me gesproken, het waren 2 zeer zware jaren voor hem. Maar hij werkte ook daar heel hard, want er was een fantastische bibliotheek daar, in Alcala de Henares, en hij profiteerde ervan door heel veel boeken te lezen, maar hij was er heel slecht behandeld, want toen hij er uit kwam, woog hij nog maar zo'n 35 kilo. Hij vertelde zelfs, dat toen hij langs een spiegel liep, dat hij zichzelf zag en zich niet herkende. En toen hij in het dorp terugkwam, de mensen, hetzelfde.

(H: Tot en met z'n zus Rogelia herkende hem niet.)

Ik geloof dat Manuela dat tegen me gezegd heeft.

M'n vader was geloof ik wat romantisch, als je naar z'n foto kijkt. Hij droeg las bigotes muy finas en zo, hij had iets van een poeet. En toen ze hem oppakten, toen ze hem kwamen halen, ze waren met zes of zeven man en er was er een die zei, ik weet niet of het zo was, maar die een zei: 'hier hebben we een cabron', en m'n vader zei: 'de cabron ben ik niet, maar ben jij'.

EINDE kant 1.

(Manuela had mij dit verhaal ook al verteld, heb de rest hier niet opgenomen. Door over wat het betekent een kind van revolutionaire ouders te zijn.)

Als je een initiatief neemt, doe je het altijd verkeerd want zij zouden het op een andere manier gedaan hebben, dat is bijna voortdurend het probleem geweest hier in de CNT in Toulouse. De ouderen, geloof ik, wilden de macht niet uit handen geven.

H: El poder? Maar het zijn libertarios?

C: Bueno, libertarios, tja, maar van lang geleden he. Ze praatten altijd maar over de organisatie, de organisatie, alsof het iets was.. alsof die een eigen leven leidden en de mensen ergens andersleefden. Hoeveel Spanjaarden zijn actief geweest in Franse groeperingen? Bijna geeneen. Internationalisme is niet anders dan een spaans nationalisme, want in Frankrijk hebben ze nooit grote dingen ondernomen.

H: Was er geen sprake van dat ze hier met kollektieven begonnen zijn?

C: Nee, geen kollektieven, maar ze hebben.. Ze waren begonnen met wat boerderijen, waar ze mensen aan werk hielpen die de grens waren overgestoken. Eusebio die heeft bijvoorbeeld heel lang zo gewerkt. Dan werden papieren voor ze geregeld en werk en zo. Het is geen kollektief, maar het is een vorm van solidariteit waar men aan werkte.

(Weet niet of ze op de boerderijen onder een baas gewerkt hebben, moet ik aan Eusebio vragen. Was er ook niet bij toen de JJLL bijeenkwamen, dat weten z'n grand-frere en Marysol wel, want het was vlak na de oorlog.)

C: Ik kwam later en mijn vader heeft bijvoorbeeld nooit tegen me gezegd dat ik actief moest worden in de CNT, en ik ben er ook nooit bijgegaan. Ik was het wel eens met de anarchistische ideeën en ik zag er wel wat in, maar ik ben er via een andere weg achtergekomen. Mijn eerste demonstratie was voor Puig Antich, en ik zocht naar mogelijkheden om iets te doen en ik kwam die vriend tegen met z'n neef in de gevangenis die meegedaan had met de Gari, en stap voor stap kwam ik zo bij Spanje terecht. Maar niet door de familie of zo. En m'n broer heeft ook niet bij de CNT gezeten, geloof ik.

H: Hoe beschouw jezelf, hoe zou je jezelf noemen? Anarchist?

C: Libertaire. Ik ben niet.. ik heb geen sterke ideologische vorming, ik heb niet de intellektuele belangstelling, ik heb al die boeken niet gelezen over het anarchisme, het is meer een gevoel.

H: Op dit moment geef je les niet waar?

C: Ja, op een école maternelle, een crèche, kleuterschool, aan de hele hele kleintjes van 2 tot 5 jaar. Voila. En daarbuiten ben ik vooral komiek, komediant. Maar, dat is wat ik ook echt zou willen zijn, een goede komediant, want dat is moeilijk, en om daarin te werken ook, om iets van een minimumloon daarmee te verdienen. Maar ik treed wel eens op voor de televisie, werk wel mee aan een film, of voor de jeugd en ik werk er wel aan. Ik werk vooral met goede teksten van anderen, ik schrijf zelf niet.

Gaat in op verschil tussen theater en film.

Zijn opvatting van een goede voorstelling of film is, niet al te recht toe recht aan aktivisme, zoals 'El pueblo en armas'.

C: Maar ik zoek wel altijd stukken uit die iets met politiek te maken hebben, iets. Twee jaar geleden een stuk over de milicianos, de patriotten, die altijd maar angst hebben. Ze lopen

met vlaggen en uniformen en voelen zich groot, totdat de oorlog uitbreekt.

En het stuk daarvoor over twee emigranten uit Polen, een politieke en een economische, die in hetzelfde huis wonen en discussieren en discussieren.. het is een soort van sado-masochisme tussen die beiden. De politieke tegen de economische: jij denkt altijd aan geld en zie je niet hoe je werkt als een beest en wat kje daarvoor betaald krijgt. En de economische tegen de politieke: Jij praat maar en praat maar en je voert geen donder uit. Je bent een parasiet van de maatschappij, je praat en praat, maar je doet niets.

Gaat door over z'n theater, dit stuk. De intellectueel en de arbeider. We zoeken zelf onze stukken uit en hebben min of meer een vaste groep van 3 of 4 en als we meer mensen nodig hebben hebben we vrienden die we vragen met ons mee te spelen. We bereiden het stuk voor en dan gaan we ermee de dorpen langs of de markten, daar waar ze ons willen hebben. Dit is een vorm van uitdrukken, van libertair uitdrukken. Over onze laatste film, ik dus.

Tijdens het eten. Een anekdote.

Een neef uit Albalate kwam met de oom van C., een man van wie hij nooit had geweten dat die z'n oom was, een man, un poco limitado del cerebro, kwamen ze eens naar Frankrijk om iets te regelen. Ze hadden wat te vieren en gingen eten in het huisje op het land. Er werd gepraat en wat gedronken en de oom begon te zingen. Een lied uit Albalate, nog een, en daarna, zonder dat hij dat wist begon hij een falangistenlied te zingen. Hij wist niet dat het een lied van hun was. M'n vader zei dat hij op moest houden omdat dit zijn huis was, en dat hij er anders uitgegooid zou worden. Die man had werkelijk geen flauw idee waarom we hier in Frankrijk waren, dat dat was omdat we republikeinen waren.

Andere.

Een van de eerste keren dat hij en z'n oudere broer naar Spanje gingen met de auto. In Albalate waren die er toen noch nauwelijks, dus iedereen in de auto om iemand te bezoeken. Onderweg zegt een van hen: 'In Spanje zijn er geen bergen. Wij waren net over de bergen uit Frankrijk gekomen, dus wat over geen bergen. Maar hij bleef maar volhouden.

En een andere keer toen we iemand anders opzochten en we over Albalate begonnen: en daar die tuin, en daar dat, en daar was het centrum waar we de republikeinen gingen ophalen om ze te vermoorden. M'n broer stopte de auto en vroeg of hij niet wist wie hij was. Maar die man was gewoon dom, gaf zich er geen rekenschap van met wie hij was.

Hij praatte gewoon wat, zonder erover na te denken dat we kinderen van republikeinen of anarchisten zijn, nee.

De doden op het campo de las Viñas: daar weet hij niets van.

Wel heeft z'n vader gezegd dat er aan beide zijden doden zijn gevallen, te makkelijk werden mensen opgepakt en gedood.

De grote angst van m'n vader was dat ik bij gewapende groepen zou gaan, hij wantrouwde alle groeperingen met wapens.

Ik was een jaar of 16 dat ik me met de Gari ging bezighouden, met de advocaten en zo, niets met wapens, maar m'n vader was bang dat ik me met wapens zou gaan bemoeien en dat maakt mensen altijd

gek. In Albalate, in Frankrijk, overal. Als je een pistool hebt, net als hier vlak na de bevrijding, is het makkelijk om het te gebruiken.

H: Hoe is je vader in Frankrijk gekomen, ook via kampen?

C: Ja, hij heeft in St. Cyprien gezeten, en daarna en Noue in een werkkamp, en daarna naar het land om te werken. Dat deed hij tijdens de oorlog en na de oorlog werkte hij in een bioscoop hier, jawel, om films te vertonen. Vanaf '44 totdat hij met pensioen ging heeft hij bij de bioscoop gewerkt.

H: Was hij iemand met wat meer opleiding? Want veel mensen uit Albalate gingen werken in de bouw of op het land.

C: Oh.. Ja maar hij begon als een soort van reparateur. En langzamerhand, geleidelijkaan behaalde hij z'n diploma om operateur te worden. Daar had hij voor gestudeerd. Maar daarvoor werkte hij overal waar men hem vroeg. Als er bijvoorbeeld een theatergroep langskwam vroegen ze hem een handje te helpen en zo. En hij heeft verscheidene aanbiedingen gehad om bij een circus te komen werken, maar hij bleef bij de bioscoop, want m'n moeder had er geen zin in om weg te gaan en rond te trekken, maar hij had dat graag gedaan, hij was veel avontuurlijker. Misschien door de jaren daarvoor, maar hij had voor alles wel belangstelling.

H: Eerder vertelde je me dat je moeder ook anarchiste was, maar meer een katholieke anarchiste.

C: Haha, no. Hoe moet ik je dat zeggen. Ze was anarchiste, serieus, he, maar, er waren momenten, als er een probleem was of zo, ging ze een kaarsje branden. Ik weet niet of ze geloofde of zo, maar kwaad kon het niet, nee. Ze was in Spanje een grote vriendin van de zuss van m'n vader en van de moeder van Maryso, van Dolores. Ik weet niet of je over haar hebt horen praten, over Dolores. Dat zijn altijd zeer dikke vriendinnen geweest die altijd samen allerlei dingen hebben gedaan, ik geloof zelfs nog in Albalate. Ik Geloof dat deze vrouwen een heel belangrijke rol gespeeld hebben hier in Frankrijk. Zij namen de rol op zich om.. voor het werk en voor de familie.. De mannen die hadden meer de organisatie, maar de vrouwen maakten zich veel drukker om de familie en de kinderen, en deze vrouwen zijn heel erg belangrijk geweest. Want bijna altijd was het, de vrouw thuis en je zag haar niet.

Maar ik herinner me bijvoorbeeld de feesten van de 18e juli. Vanafs jongsaftaan herinner ik me dat er veel mensen hier kwamen slapen, en we hadden toen een veel kelinier huis dan nu, 2 kamers, en we waren met vier broers en zussen en m'n vader en m'n moeder en maar 2 kamers. En dan kwamen er mensen en die sliepen waar maar een plekje vrij was, over al, tot en met op de trappen, maar het was altijd vol met mensen. En dat was een feest, want die mensen bleven 2 of 3 dagen.. en dit was vooral m'n moeder. M'n vader ook wel, maar het huis was het terrein van m'n moeder. En zo'n sfeer creeren in huis, dat is meer het werk geweest van de vrouwen, de mannen zijn veel meer buiten, de vrouwen doen het in huis.

M'n moeder werkte niet buiten de deur, dat kon ze niet. Ze was slecht, ze had een hartziekte, en ik heb haar bijna alleen maar liggend in bed gekend. Want ze was al heel slecht he, ik kende haar alleen maar in bed. En m'n vader maakte de maaltijden voor

haar klaar en hij deed alles in huis. Hij werkte in de bioscoop en als hij thuiskwam maakte hij schoenen, voor vrouwen, mocassins, con tressees, met fijne versieringen. En weer terug naar de bioscoop. Dat deed hij, hij werkte in de bioscoop, kwam thuis en maakte eten voor ons klaar en werkte aan de schoenen, dan ging hij weer terug naar de bioscoop en als hij thuiskwam waste hij de kleren en alles.

H: Hoeveel broers en zussen heb je.

C: Drie broers. Ze hadden wel een meisje in Spanje, maar dat is overleden toen ze de grens overgingen. Ze hebben haar daar in de Pirineos achtergelaten, ze heette Nellie. Maar ze was nog heel klein, ik geloof een jaar oud of zo, en ze lieten haar daar, in Frankrijk, achter. Ik weet niet of ze toen samen waren, m'n ouders. Ik weet wel dat ze daarna gescheiden werden, m'n moeder werd naar het noorden van Frankrijk, naar Normandie overgebracht, en daar heeft ze een paar maanden gezeten. Dat lijkt me hard, na alles wat er gebeurd was, si. Ze vergeten het een beetje, he, de Spanjaarden, hoe ze hier ontvangen zijn.

(Ik bevestig dat. Men spreekt over het dorp, het dorp, het dorp, en daarna over de goede ontvangst door de Fransen. Bij doorvragen over details blijkt die ontvangst allesbehalve florisant te zijn geweest.)

C: M'n vader heeft me ook verhalen verteld over wat ze in de concentratiekampen deden. Ze maakten daar falsos grupos con falsos nombre, om maar wat meer brood te bemachtigen, om wat meer te krijgen maakten ze dit soort trampas, om maar wat te eten te krijgen. Maar hij vertelde me dat ieder ochtend een vrachtwagen langskwam om de doden op te halen. Dat lijkt me bastante duro, he.

Ze werden als een soort van 'roden' ontvangen, weetje. Maar ik geloof dat daarna de mensen de Spanjaarden behoorlijk gingen respecteren. In '68 bijvoorbeeld werkte mijn vader in de cine.. en er waren stakingen en zo en de mensen kwamen daar naartoe en de mensen met wie m'n vader werkte die kwamen naar hem toe: 'Wat gaan we doen, Antonio, wat gaan we doen?' Want hij was, zo werd gedacht, iemand die de revolutie had meegemaakt, dus was het: 'Antonio, wat gaan we nu doen?' 'Leven zonder bazen en zo'. Hahaha. En zo is het eigenlijk altijd geweest: de mensen kwamen naar m'n vader toe om te vragen, want hij was Spanjaard en had veel meegemaakt en kon goed praten, heel rustig, hij had een status.

En hier in huis, dat was heel belangrijk, woonden veel Spanjaarden, en dat waren politieke vluchtelingen, en die hier om economische redenen naartoe waren gekomen. En die mensen, je kwam ze wel tegen omdat je spaans sprak, maar verder niets, en die zijn allemaal terug gegaan.

Met die mensen had je geen contact, ze hadden geen politieke ideeën en hadden je niets te vertellen. Ze werkten, werkten en werkte. Het was de eerste golf in de jaren '50 die hier heen kwamen, ze hadden zelfs nog geen franquistische opvoeding gehad. Ze zijn allemaal teruggegaan, ik was toen zo'n 15 jaar. En met grote problemen, he, want de kinderen die wilden liever hier blijven. Ze hadden hier altijd gewoond en wat moet je in Spanje doen als je 15 jaar bent. Het lijkt me moeilijk. Dezelfde zoals nu met de Marokkanen.

Anekdote in Albalate.

C: We waren eens met vakantie in Albalate, met m'n broer,. We gingen daar heen en zouden een tijdje in het huis van m'n tante en van hem die bij de falange zat, wonen. M'n neef zat ook bij de falange, maar die was heel sympathiek, he. En toen we daar waren begon m'n tante erover dat de muren geschilderd moesten worden, dat die niet majos meer waren en zo, en omdat we toch niets te doen hadden, laten we verf kopen en aan het werk gaan. En we schilderde alles, de muren en de deuren en de luiken en alles, 2 dagen werk, en toen zei m'n oom: 'ah, je nicht die in dat en dat dorp woont, die wil hullie graag zien, die wil jullie zien'. En dus de volgende dag namen we de auto en gingen we naar het huis van die prima, en we belden aan en zij: 'ah!', heel tevreden he, heel blij, maar maar ze had tegen niemand verteld dat ze ons verwachtte. Bueno, we brachten 2 dagen bij haar door en gingen terug naar Albalate.

En een paar dagen later kwam ik iemand tegen en die zei: 'weet je waarom ze jullie uit Albalate lieten vertrekken? Omdat, op de dag dat jullie vertrokken, er een feest was omdat je primo gekozen was tot chef van de falange.' En dat feest vond plaats in het huis van m'n tante dat wij zojuist geschilderd hadden. Hahahaha. Ik was toen zo'n 15, 16 jaar. Deze tante is overleden. Ik geloof dat mensen dit niet uit boosaardigheid deden, maar meer uit onwetendheid, que era mas tonta que mala.

Ik geloof dat het zo was, dat de fascistten idioten waren, dat 90% van hen idioten zijn. Dat is het probleem he, geen cultura, nada. Want ieder keer als we daarheen gingen, werden we heel goed ontvangen, he. Die neef, we moesten altijd bij hem eten en slapen en we werden 14 dagen onderhouden he, maar hij was wel jefe van de falange van die plaats. Ik weet niet of ze zich dat realiseerden.

Toen we voor het eerste teruggingen hadden wij al een auto en iedereen dacht dat we rijk waren. Maar in het dorp hadden mensen veel meer geld, maar ze leefden nog in huizen zonder wc's of badkamers. Wij hadden in Frankrijk bijna geen geld, maar we hadden wel een wasmachine en een schoon huis, maar in het dorp leefden ze als hele arme boeren, en ze hadden geld, maar niet om beter te leven, maar op de bank. Ze hielden hun koeien nog onder in het huis en als je daar 14 dagen met vakantie was geweest, kwam je terug met een stank van koeien en van alles. Maar na de dood van Franco is dat ineens allemaal heel snel veranderd. Alle huizen hebben nu badkamers en zo. Maar in het begin bij m'n tante, als ik naar de wc moest, tussen de koeien. Dat is nog maar 15, misschien 20 jaar geleden.

Voor de dood van Franco ben ik er al geweest, ik was er voor 't eerst toen ik 13, 14 jaar was. Ik ben een keer teruggegaan en 14 dagen alleen gebleven bij m'n andere tante Asunción, die een groot café heeft. Ik werkte daar en dat beviel me goed he, want binnen 2 weken kende ik het hele dorp. Ik werkte in he café, maar ik was de franchuti, en er kwamen mensen langs die me wilden zien met me wilden praten. En op een keer kwam er iemand en die zei, (fluistert): 'weetje, ik heb je vader gekend', het was een republikein he, een ouden, en die zegt: 'ik ben een vriend van je vader'.

H: Begreep je daar toen iets van?

C: Oh, ja. Als ik een guardia civil zag, dat is iets dat ik al van jongsaf heb, de guardia civil is iets, is het slechtste wat je kan overkomen. En op zekere dag toen de guardias civiles in het café zaten, ze waren er met, hoe noem je die, el maire, de burgemeester, ze zaten te praten in het café en verhalen te vertellen en ik werkte er toen. En een guardia civil staat op en komt naar achter de bar om een fles te pakken, hij kwam langs me heen. En ik trok hem aan z'n arm en zei: 'en daar heb je helemaal geen recht op, ik werk hier, en je kunt me vragen..' En de guardia se quedó así, en de burgemeester: 'Claudio, claudio, tranquilo,' en hij probeerde met me te praten, en ik stond daar te schreeuwen. Dat is iets dat ze niet moeten doen.

Legt uit welk café het is. Blijkt de bar van de Burro te zijn.

H: Maar is de Burro familie van je?

C: Ja. Ik weet niet hoe, maar ze zijn familie. M'n broer zal het je kunnen uitleggen, maar ik begrijp werkelijk niets van m'n familie. Niets, maar dan ook helemaal niets. Het heeft een hele tijd geduurd voor ik erachter kwam wie de broers en zussen van m'n vader en m'n moeder waren. Toen interesseerde het me niet, nu nog steeds niet, maar ik weet het nu. Maar als we naar Spanje gaan, dan ga ik achter m'n broer staan en als hij iemand een had geeft, geef ik ook een hand, en als hij iemand zoent, geef ik een zoen. Haha, no conozco nada.

Ik weet niet welke mensen familie zijn maar erg ver weg, en welke muy cerca.

(Ik ken het probleem.)

We gaan door op Isabel del Granero, omdat ik een willekeurige Isabel noem.

C: Zij is een vrouw, die heel veel geleden heeft, want haar ouders werden vermoord door de fachas. En zij werden toen in huis geplaatst bij een familie van fascisten. Ken je haar? En het was een groot schandaal toen zij, als een van de eersten, 2 badkamers in haar huis liet aanleggen. Het was een hoog huis en ze liet een badkamer boven en één beneden bouwen. Zij die nooit iets hadden bezeten.

Ik vertel de anekdote van de elektrische peertjes. Toen hun huis was leeggehaald hing er alleen nog een lamp, zoals iedereen in het dorp mocht met 1 lamp per huis hebben. De guardia kwam die halen, maar beefde zo, dat Isabel hem moest uitdraaien.

Einde kant 2.